

*О.С. Морозова,
здобувач,
Вінницький фінансово-економічний
університет*

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ: НЕОБХІДНІСТЬ ОБМІНУ ВАЛЮТИ

У статті розглянуто принципи та фактори, які впливають на розвиток міжнародної торгівлі, вплив валютних курсів при здійсненні експортно-імпортних операцій. Визначено місце торгівлі в системі світо господарських зв'язків.

На сьогоднішній день досить актуальним питанням є питання міжнародної торгівлі, адже чи не усі великі підприємства здійснюють експорт чи імпорт продукції. Серед численних експортно-імпортних операцій досить важливим є правильне здійснення розрахунків, правильне відображення операцій в обліку і найбільш поширеним є питання обміну валют при здійсненні даних розрахунків.

Дослідженням питання міжнародної торгівлі займалися такі вчені: Базелер У., Барсуков Е., Бураковський І., Гольцберг А., Загашвілі В., Кальченко Т., Киреев А., Кириченко А., Королев І., Крачило М., Львов Д., Мішко С., Оніщенко В., Осика С., Пахомов Ю., Петрашко Л., Рогач О., Румянцев А., Рут Ф., Савел'єв Є., Сіденко В., Собольников Л., Стонер Д., Туров С., Теор Т., Урицький Н., Федотов Л., Філіпенко А., Фомічев В. Циганкова Т. та інші.

Міжнародні розрахунки є складовою зовнішньоекономічного контракту, а також є важливим етапом при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Міжнародна торгівля тісно взаємопов'язана із зовнішньоекономічною діяльністю країни та підприємств, які функціонують в межах даної країни та за її кордонами, оскільки передбачає продаж товарів, робіт, послуг, певних державних ресурсів між певними країнами або ж підприємствами. Процес міжнародної торгівлі включає в себе такі митні режими як експорт, імпорт, реекспорт та реімпорт. Саме під час здійснення даної торгівлі між підприємствами різних країн

здійснюється вибір форм розрахунку, які описуються у зовнішньоекономічному контракті.

За даними сайту Державної служби статистики (за січень 2013 року) Україна здійснює експорт та імпорт товарів і послуг до країн СНД (Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Казахстан, Киргистан, Республіка Молдова, Російська Федерація, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан) – 20,22% (67035,4 тис. дол. США); до інших країн світу – 32,20 % (106767,7 тис. дол. США); експорт та імпорт до Європи – 31,02% (102841,1 тис. дол. США); експорт та імпорт до Азії – 11,38 % (37718,1 тис. дол. США); експорт та імпорт до Африки 2,02 % (6710,2 тис. дол. США); експорт та імпорт до Америки – 2,75% (9084,4 тис. дол. США) та експорт і імпорт до Австралії і Океанії – 0,19% (631,9 тис. дол. США). Вищенаведені дані по експорту представлено на рис. 1.

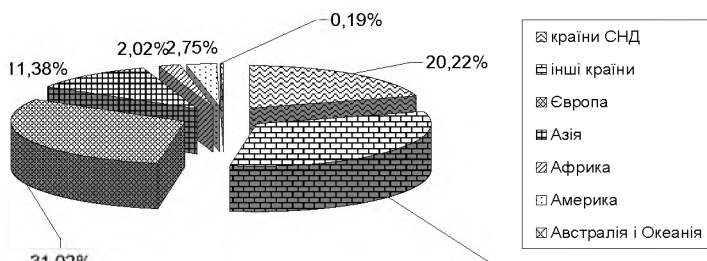

Рис.1. Географічна структура експорту та імпорту за товарами і послугами України за січень 2013 р. [4]

Географічна структура міжнародної торгівлі також неоднозначна. Інтенсивність торговельних зв'язків значно розрізняється за країнами. На частку тільки промислово розвинутих країн доводиться близько 70% міжнародної торгівлі й більше 3/4 усього торговельного обороту, включаючи послуги. В основному вони ведуть цю торгівлю один з одним: близько 80% експорту промислово розвинутих країн призначається для інших промислово розвинутих країн [1]. Отже, з даного рисунку видно, що найбільше Україна експортує та імпортує товарів і послуг до інших країн світу

(32,2%) та країн Європи (31,2%), а найменше – до країн Австралії та Оканії (0,19%).

Найсуттєвіші експортні поставки протягом 2013 року здійснювались до Російської Федерації – 23,2% від загального обсягу експорту (чорні метали, залізничні локомотиви, механічні машини), Туреччини – 6,2% (чорні метали, зернові культури, добрива), Італії – 4,5% (чорні метали, зернові культури, насіння і плоди олійних рослин), Польщі – 4% (чорні метали, руди, шлак і зола, електричні машини), Китаю – 3,8% (руди, шлак і зола, жири та олії тваринного або рослинного походження, механічні машини), Індії – 3,5% (жири та олії тваринного або рослинного походження, чорні метали, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки), Єгипту – 3,4% (чорні метали, зернові культури, насіння і плоди олійних рослин).

Міжнародна торгівля посідає особливе місце в системі світогосподарських зв'язків, так як в ній віддзеркалюється рух різноманітних ресурсів, що переміщуються між країнами, регіонами та юридичними особами. Незважаючи на те, що вона почала активно розвиватися ще з XVIII-XIX століття, найбільш високих темпів вона досягла у XX столітті, особливо в його кінці. Сьогодні вона опосередковує практично всі види міжнародного співробітництва, включаючи спільну виробничу діяльність господарюючих суб'єктів з різних країн, міжнародний трансфер технологій, тощо. Також у своїй статті “Основні чинники зростання міжнародної торгівлі”. На стабільне зростання міжнародної торгівлі вплинули наступні фактори, серед яких: поглиблення міжнародного поділу праці й інтернаціоналізація виробництва, НТР (сприяв оновленню основного капіталу, створенню нових галузей економіки, що водночас прискорило реконструкцію старих), значне збільшення частки послуг (“невидимого експорту”), активна діяльність транснаціональних корпорацій на світовому ринку, регулювання міжнародної торгівлі в межах СОТ, розвиток економічної і передусім торговельної інтеграції (усунення регіональних бар'єрів, формування спільних ринків, зон вільної торгівлі), здобуття політичної незалежності колишніми колоніальними країнами і їх наступний розвиток та виокремлення серед них “нових індустріальних країн” орієнтованих на зовнішній

ринок, трансформаційні процеси у постсоціалістичних країнах, що призвело до зростання відкритості їх економічних систем [1].

Найбільш суттєвим фактором, що впливає на зростання обсягів міжнародної торгівлі є науково технічний розвиток країн, оскільки, навіть, в наш час ми можемо спостерігати велику кількість товарів, що експортуються в нашу країну, серед яких персональні комп'ютери, ноутбуки, мобільні телефони, побутова техніка, вироби легкої промисловості та інші засоби, без яких сучасні громадяни нашої країни не уявляють свого життя.

Варто також наголосити на основних принципах та факторах взаємозв'язків і взаємозалежностей, які впливають на розвиток міжнародної торгівлі. Основним таким принципом є принцип транспарентності, який характеризується як взаємна прозорість у торгівельних зв'язках. До факторів відносять: різноманітність суб'єктів міжнародної торгівлі та рівня їхнього розвитку; зміна методів регулювання у світовій торгівлі, виходячи із принципів, умов, цілей та форм державної політики кожного із суб'єктів; важливий вплив на розвиток світової торгівлі має стан міжнародної торгівельної інфраструктури. Дані фактори сприяють розвитку регіональної торгової інтеграції за рахунок географічної близькості та економічного рівня розвитку партнерів [2].

Можна вважати, що принцип транспарентності діє лише у випадку, коли співпраця здійснюється між невеликими підприємствами і зв'язки у даному випадку завжди підлягають перевірці. Що ж стосується великих підприємств, то контроль за прозорістю між двома підприємствами-партнерами стає все більш складнішим і не дозволяє виявити чи є прозорими відносини між підприємствами, чи ні.

Донедавна було прийнято вважати, що міжнародна торгівля послугами є залежною галуззю світової економіки, послуги сприймалися як похідні, які супутні міжнародній торгівлі товарами. Проте на сучасному етапі інтернаціоналізації та глобалізації економіки міжнародна торгівля послугами не тільки супроводжує, але й ініціює міжнародну торгівлю товарами, виводить її на якісно новий рівень. Сьогодні темпи розширення міжнародної торгівлі послугами випереджають темпи розвитку міжнародної торгівлі товарами. Послуги перетворилися в самостійний предмет

міжнародної торгівлі, уже сьогодні багато країн світу обрали курс на експорт послуг, віддаючи їм роль основного постачальника в дохідну частину державного бюджету [3].

На даному етапі розвиток міжнародної торгівлі товарами та міжнародної торгівлі послугами знаходяться на одному рівні, тобто є рівноправними. В нашу країну здійснюють як імпорт товарів, так і імпорт послуг. Проте, більш розповсюдженим видом міжнародної торгівлі все ж таки є торгівля товарами.

Значний вплив на розвиток міжнародної торгівлі України має світова організація торгівлі (СОТ), членом якої Україна є з 16 травня 2008 року. Діяльність СОТ може здійснюватися винятково в рамках її компетенції, визначеної Марракеською угодою і прийнятими на її основі іншими документами. Згідно з Марракеською угодою, СОТ забезпечує загальну інституційну основу для здійснення торговельних відносин між її членами, тобто утворює міжнародний форум з робочими органами [5]. Проте членство України в даній організації не дозволить значно збільшити міжнародну торгівлю, оскільки, на жаль, в нашій країні на низькому рівні розвинуто виробництво товарів.

Для здійснення експортно-імпортних операцій між підприємствами, організаціями, країнами, кожна з яких має свою грошову одиницю, важливе значення має валютний курс обміну грошової одиниці однієї країни в іншу. Існує безліч видів валютних курсів на зміну яких впливає попит та пропозиція на валюту. Крім попиту та пропозиції на зміну валютних курсів впливає рівень інфляції, стан поточного торгового балансу.

При достатній різниці валютних курсів виникає курсова різниця, яка може бути як позитивною, так і негативною. Курсова різниця яка є позитивною збільшує суму доходу підприємства, негативна курсова різниця зменшує суму доходу, що в свою чергу збільшує суму витрат.

Отже, з вище наведеного матеріалу можна стверджувати, що розвиток міжнародної торгівлі займає велике місце у зовнішньоекономічній діяльності будь-якої країни. На розвиток міжнародної торгівлі впливає безліч факторів, основним серед яких, є науково технічний розвиток країн. Також, слід зауважити, що розвиток міжнародної торгівлі товарами та міжнародної торгівлі

послугами є рівноправними і залежать від того в якій країні, що більше розвивається: експортно-імпорتنі операції, пов'язані з товарами чи з послугами. Якщо пов'язати міжнародну торгівлю і фактори впливу на валютний курс, то основним фактором є стан поточного торговельного балансу, оскільки саме він характеризується тим, що продаж за кордон товарів і послуг породжує попит на валюту для їх оплати, а оскільки саме міжнародна торгівля пов'язана з продажем товарів, то саме цей фактор прямо пов'язаний з курсом валюти.

Список використаних джерел:

1. Колесник Ю.В. Основні чинники зростання міжнародної торгівлі [Електронний ресурс] / Ю.В. Колесник / Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/biznes/2010_1/2010/01/100106.pdf
2. Костенко Н.В. Транспарентність міжнародної торгівлі в умовах регіональної інституціалізації [Електронний ресурс] / Н.В. Костенко // Економічний простір. – 2009. – №32. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_32/Zmist/4PDF.pdf
3. Маловичко А. Експорт транспортних послуг у міжнародній і зовнішній торгівлі [Електронний ресурс] / А. Маловичко // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 8. Частина 1. – С. 125. – Режим доступу до журн.: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ecan/2011_8_1/pdf/malovichko.pdf
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/zd/ztt/ztt_u/ztt0113_u.htm
5. Світова торгівля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/svitovatorgivla123/home/korisna-informacia>